

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentaria Ac Disputationes In Primam Partem Divi Thomae

Cvm Variis Indicibvs

De Deo Effectore, Creaturarvm Omnivm Tractatvs II. De Opere Sex
Diervm, Ac Tertivs De Anima

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1622

X. An Adam ante peccatum tam perfectam scientiam habuerit, vt decipi in
naturalibus non potuerit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93575](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93575)

Profecerunt
etiam in sci-
entia experi-
mentali.

etiam potuit Adam experientiam acquirere, seu
experimentalem scientiam acquirendo proficere,
sicut etiam de Christo concedunt, etiam qui opi-
nantur, illum habuisse scientiam per accidens in-
fusam. Atque ita de Adamo sentiunt D. Thom. su-
pra, & Bonauent. dicta d. 23. a. 1. q. 1. & ibi Richard.
Ægid. & Chart. & Alex. Alenf. 2. p. q. 92. membr. 1. &
memb. 2. a. 3. Et videri possunt, quæ in simili à no-
bis dicta sunt in 1. tom. 3. p. disp. 30. sect. 2.

28
An proficere
potuerint in
sensu.
Affirmare
videtur
Bona. Alenf.
Ægid.

Hæc autem omnia procedunt de perfectione
quali extensiva, dubitari autem ulterius potest de
intensiva: nam quod in illa proficere potuerit, si-
gnificant Bonauent. Alenf. & Ægid. dum dicunt,
potuisse proficere Adam non quoad nouum habi-
tum, sed quantum ad maiorem, seu perfectiorem
habitu sciendi, nam illa maior perfectio non vi-
detur esse potuisse, nisi intensiva. Vnde addit Bo-
nauent. quod proficere poterat quantum ad ma-
iorem habilitationem, quia ex frequenti conside-
ratione fieret promptior, & paratior ad iudican-
dum de rebus, quarum cognitionem per habitum
innatum habebat. Sed in contrarium est, quia ha-
bitus non intenditur nisi per intentiones actus,

Contrarium
probabilius.

sed habitus infusus Adæ fuerunt valde intensi, vt
diximus: ergo difficile creditur est, habuisse Adam
actus intensiores ipsis habitibus: ergo etiam est
difficile creditu proficisse in illa scientia quoad ha-
bitus intentionem. Hæc ergo pars satis probabilis
est, quamuis incerta. Vnde si aliqua maior facili-
tas adiungebatur Adæ ex vfu talis scientiæ, addi
poterat ex coniunctione, & vfu experimentalis
cognitionis, sine noua habitu intentione.

29
Adams an
Salomoni
sciam a ma-
ior.
Posterior af-
firmat Abu-
lenf. ex 3.
Reg. 3. & 4.
Præter tamē
probabilius

Tandem solet hic fieri comparatio inter hanc
scientiam Adæ, & similem Salomoni infusam, vt
fuerit perfectior. Nam Abulenf. l. 3. Regum. c. 3. q. 7.
præfert scientiam Salomonis propter verba illa c.
3. Dedit tibi cor sapiens, & intelligens, in tantum vt nullus
ante te similis tui fuerit, nec post te surrecturus sit. Et illa
cap. 4. Præcedebat sapientia Salomonis, sapientiam omniū
orientalium, & Aegyptiorum, & erat sapientior cunctis ho-
minibus. Nihilominus probabilius est, in hac natu-
rali scientia Adamum maiorem perfectionem co-
sequutum fuisse Salomone. Quia in Adamo fuit
tanquam in capite & magistro totius posteritatis,
præsertim in his, quæ ad naturam pertinent. Item,
quia illi erat magis necessaria, vt constat. Item
quia verisimile est excessisse Adam imperfectione
intellectus & ingenij, cui scientia proportionatur.
Et ita in hoc puncto consentiunt ex nostris Bene-
dictus Pereira l. 5. in Gen. & Valent. 1. tom. disp. 7.
q. 1. puncto 1. & Pineda lib. 3. de rebus Salom. c. 10.

Ratio.

30
Ad loca
Scripturæ pro
Abulen.

Nec verba Scripturæ obstant, quia non fuit in
eis comparatio ad omnes omnino homines nec in
omni genere sapientiæ. Imo in posteriori loco so-
lum videtur fieri comparatio ad omnes homines,
qui tunc erant sapientia illustres: vel quos fama sa-
pientissimos prædicabat. In altero vero fit com-
paratio ad omnes homines, qui via humana, &
ordinaria sapientiam consequuti sunt. Et præte-
rea recte dici potuit, nullum fuisse similem Salo-
moni in sapientia, quia fortasse nullus homo pu-
rus habuit tantam perfectionem simul in vtraque
scientia speculatiua, & practica naturali, & mo-
rali, seu civili, & pertinente ad reipublicæ guber-
nationem. Nam fortasse in hac posteriori parte
Salomon superauit Adamum, cuius statui tā ne-
cessaria non erat illa practica scientia, seu pruden-
tia civilis, sicut fuit Salomoni. Et ideo ipse hanc
præcipuè à Deo postulasse videtur, illamq; accepit
perfectissimam, & ad maiorem liberalitatem o-
stendendam, addidit ei Deus naturalem scientiam
satis perfectam. In hac vero dicimus excelluisse A-
damum, quia eius statui erat magis opportuna, si-
mulq; accepit aliam satis perfectam, suo tamen
statui sufficientem, & conuenientem, idcirco non

est inconueniens, quod in ea aequalis Salomoni
non fuerit. De Christo autem Domino nihil dice-
re oportet, quia propter dignitatem personæ in o-
mini scientia, & perfectione omnes superauit.

CAPVT X.

Virum Adam ante peccatum tam perfectum co-
gnitionem habuerit vt decipi in na-
turalibus non potuerit.

AD perfectionem consummatam intellectus
non satis est, cognoscere verum, sed etiam fal-
sum vitare necessarium est, quia bonum ex in-
gra causa confurgit, & ideo explicata perfectione,
quam in naturalibus Adam habuit circa cogni-
tionem vcratis, videndum superest, an habuerit
etiam alteram partem vitandi falsitatem in eodē
ordine naturalis cognitionis. Sub naturali autem
cognitione comprehendimus omnem illam, quæ
per lumen, & vires naturales intellectus haberi
potest, etiam si non sit de rebus necessariis, vel vi-
uersalibus. In hoc ergo puncto prima opinio est,
potuisse nomen ante peccatum habere iudi-
cium falsum circa rem aliquam sibi non eiden-
tem. Hanc opinionem refert Bonauent. in 2. d. 23.
a. 2. q. 2. & censet, esse satis probabile, quamuis illi
non adhæreat. Illam tamen sic declarat, vt illud
iudicium ex parte obiecti esse non potuerit in ma-
teria scibili ab homine, sed in materia opinabili,
& ex parte modi non fuisset futurum per firmam
adhesionem, ac credulitatem, sed per aliqualem,
vt ait, æstimationem. Quia prior modus est nimis
imperfectus, & imprudens, & ex quadam animi
immoderatione procedit, habendo incerta pro-
certis, & ideo repugnabat homini ante peccatum.
Posterior autem modus non videtur repugnasse.

Vnde probatur primo, quia Adam per scientiā
naturalem sibi infusam non cognoscebat omnia
evidenter, præsertim contingentia futura, vel ali-
qua etiam existentia, vel in cordibus occulta, vel
loco absentia: sed non solum de prioribus, sed et-
iam de posterioribus iudicium aliquod proferre
poterat: ergo poterat in eo interdum falli. Pro-
batur minor, quia ea, quæ non euidenter cogno-
scuntur, signis & coniecturis hinc valde verisimi-
lia, & interdum est homini necessarium ad aliquid
agendum prudenter, vel debito modo, iudicium a-
liquod circa res huiusmodi proferre, sicut nunc
quilibet prudens facit: ergo idem potuit facere A-
dam. Probatur consequentia quia in illo actu nula
est imprudentia, nec proprius defectus, cum sit
modus operandi tali nature accommodatus, &
moraliter necessarius: vnde (vt Bonauent. supra
indicat) nomen deceptionis, aut erroris non me-
retur. Quocirca non solum in practicas, & parti-
cularibus, sed etiam in speculatiuis potuit homo
in illo statu esse capax opinionis, quia rerum essen-
tias, & proprietates nec prout in re sunt, nec tem-
per euidenter cognosceret, sed multa probabiliter
vel de proprietatibus, vel de distinctionibus re-
rum coniectare posset: ergo etiam posset de illis
iudicium opinatiuum proferre: ergo & interdum
falli, quia hoc iudicium falsitati expostum est. Se-
cundo principaliter arguitur, quia de facto Eva
decepta est à serpente, vt ipsa confessæ est, dicens,
Gen. 3. Serpens decepit me. Imo & Adam fuisse deco-
ptum existimando non fuisse futurum grauem la-
psum, sic de cibo vitæ comederet, ne vxori repug-
naret, aut displiceret, Aug. significat l. 14. de Ciui.
c. 11. & l. 11. Gen. ad lit. ca. vlt. & sequitur Magist. in
2. d. 22. Potest enim exemplo confirmari, nam B.
Virgo decepta est, existimans fuisse filium in comi-
tatu, vt dicitur Luc. 2. Quid ergo mirum, quod A-
dam, & Eva decipi potuerint.

Nihil.

SVARE
de Angelis
re 6. d. 1. rum
anima.

D. V.

Nihilominus contraria sententia communis est, eam tenet D. Thom. 1. part. q. 94. art. 4. & q. 18. de Verit. art. 6. & in 2. d. 23. q. 2. art. 3. & Bonaventura ibidem, ut retuli, & Durandus quest. 3. Et videtur fuisse sententia D. Augustini 1. 3. de lib. arb. c. 18. dicentis. *Approbare falsam pro veris, ut erret inuitus, non est natura institui hominis, sed poena damnaui.* Et 1. lib. retract. cap. 9. confirmat ignorantiam, & difficultatem esse penas primi peccati, nulla autem est deerior ignorantia, quam error. Et in Enchirid. cap. 16. & sequentibus ex professo probat, quemcunque errorem etiam in materia leuissima inter mala huius vite deputandum esse, & ad quandam miseriam pertinere, ut in cap. 21. dicit. At vero lib. 14. de Ciuita. cap. 10. dicit, non interueniente peccato nullum malum potuisse in primis hominibus inueniri. Ac denique 1. 11. Gen. ad lit. c. 30. dicit, non fuisse Eam a serpente decipiendam, nisi iam per superbiam peccasset, in quo supponit, ante peccatum decipi non potuisse. Atque hæc sententia vera est, & tenenda, quam communiter moderni etiam Theologi defendunt.

Ut autem rationem illius explicemus, oportet e. supponere, Deum non creasse hominem in puris naturalibus (ut vocant), nec solum cum illis perfectionibus, quæ homini in hoc statu vite connaturalis sunt, & simpliciter loquendo potestatem naturalem hominis non excedunt, ut sunt scientia per accidens infusa, de quibus in præcedenti capite loquuti sumus, sed etiam addidisse illi plures perfectiones, ratione quarum dicitur, illum creasse in statu naturæ integræ, vel originalis iustitiæ. Qui status ex multis donis confurgit, quæ paulatim enumeraturi sumus, & ex illorum cognitione, & probatione, certa etiam illius status intelligentia pendet. Vnum ergo ex his donis fuit immunitas ab omni errore, seu deceptione. Nam, hic effectus re vera superat naturalem virtutem, & conditionem hominis in pura natura existentis, ut probant rationes dubitandi in principio propositæ. Quin potius Theologi de Gratia Dei tractantes, communiter docent, hominem in pura natura conditum, & suis viribus relictum non posse non decipi aliquando non solum in practica, sed etiam in speculatiua cognitione. Quod censet verum etiam de homine, cui naturales scientiæ fuerint per accidens infusæ, si postea solis naturalibus viribus illis uti, & de omnibus rebus occurrentibus suo arbitrio iudicare permittatur. Et ratio est iam tacta, quia in ipsismet rebus, seu materijs scientiarum naturalium multa sunt, quæ per solum naturale lumen non demonstrantur euidenter, & in illis iudicium est opinacium de se expositum falsitati. Vnde fieri non potest, ut qui sæpius hoc modo iudicat, interdum non decipiatur: & idem clarior constat in contingentibus, & singularibus factis occurrentibus. Nec est iuxta conditionem hominis naturalem in his omnibus, quæ euidenter non cognoscit, abstinere à iudicio, ut vsu ipso satis constat, & statim magis explicabitur.

Vnde concluditur indignum fuisse Adam peculiari Dei dono, ut decipi non posset, quandiu non peccaret. Et ita hoc probat D. Thom. ex rectitudine illius status, in quo ita erant res hominis ordinatæ, ut quandiu anima Deo subiecta maneret, tandiu in ipso homine inferiora superioribus subijcerentur, nec superiora per inferiora impedirentur: deceptio autem est quædam inordinatio intellectus humani proueniens ex phantasia, vel aliquo inferiori impedimento: ergo in illo statu non permitteretur. In qua ratione indicat D. Tho. deceptionem in intellectu hominis semper contingere ex aliquo defectu phantasiæ, vel alio simili quod non videtur ita esse, quia ex ipsa limitatione naturalis luminis prouenire potest. Vnde in ani-

Suares de opere sex d. 10. m.

ma separata, & in angelo potest deceptio inueniri. In quo puncto explicando laborat Caietan. sed omittis, quæ dicit, quia nec solida esse videntur, nec satisfacere: dici potest breuiter dupliciter contingere in homine deceptionem. Primo inuoluntariè simpliciter. Secundo aliquo modo voluntariè. De priori deceptione verum est, semper oriri ex aliquo defectu sensuum, & quia vitare huiusmodi deceptionem minus videtur esse in potestate hominis, illam potissimum studuit D. Thom. excludere. Deceptionem autem voluntariam voco, quando sine vlla deceptione sensuum homo voluntariè profert iudicium de re, quam nouit esse incertam. Et hæc facilius poterat in eo statu vitari ideo vel illam supposuit D. Thom. vel illam tacite comprehendit sub illo principio, quod superior potentia in eo statu non impediretur ab inferiori, nisi prius totus homo à Deo auerteretur. Nam illa deceptio ex impulsu, & affectu voluntatis maxime prouenit. Voluntas autem inferior potentia est in intellectu, & ideo ad hoc malum deceptionis illum non induceret, nisi culpa interueniente.

Præterea argumentatur August. quia omnis deceptio est malum hominis, quod per se pertinet ad malum poenæ, quæ ante malum culpæ non indigitur: ergo quandiu culpa non esset, nec fuisset deceptio. Et potest confirmari hæc ratio à simili, vel à maiori, quia si homo non peccaret, non pateretur in corpore mala poenæ, ut est mors, agritudo, famelicitas, & similia: ergo multo minus pateretur in anima mala poenæ, quia in suo genere maiora sunt, & inter illa deceptio computatur. Denique in illo statu habuit homo quandam naturæ integritatem secundum voluntatem, & appetitum, & in eis nullum malum ex necessitate pateretur, nisi prius ipse liberè peccaret: ergo eandem integritatem habere debuit in intellectu, ut errare non posset inuitus, & absque peccato.

Quæri autem potest, quale fuerit hoc donum, vel quomodo Deus hominem præseruaret, ne vniquam deciperetur. Respondeo in primis ad hunc effectum non fuisse sufficientia quæcunque dona habitualia, ut sunt scientia, & species infusæ. Probatur, quia illa dona sola non sufficiunt ad euidentem cognitionem rerum omnium homini occurrentium, ut iam diximus. Deinde quia post peccatum homo retinuit omnia illa dona, & nihilominus potuit statim decipi, & deceptus est: ergo si ignum est, illa sola non sufficere ad præseruandum ab errore. Tercio quia habitibus vimur, cum volentes, & ideo sæpe homo non considerat principium, etiam si illud habitualiter sciat, propter quâ inconsiderationem contingit decipi circa aliquod particulare ab illo principio pendens, quia connexionem inter illa non animaduertit: ergo soli habitus intellectus ad hoc non sufficiunt. Et ob eandem rationem nec soli habitus voluntatis possunt ad hoc sufficere. Quia licet intellectus in præstando iudicio in euidente subit voluntati: & hæc posset in intellectum continere, ne iudicaret, & præterea habere possit habitum ad hoc inclinantem, nihilominus semper ipsa libera manet, & potest non vti tali habitu, neque intellectum continere, ne iudicet. Quod totum etiam ante peccatum locum haberet, præsertim cum proferre huiusmodi iudicium per se, & ex natura rei non sit culpabile, sed indifferens, & aliquando ex causis occurrentibus posset esse honestum. Dicendum est ergo præter habitus necessariam fuisse peculiarem Dei prouidentiam, ac protectionem, per quam in omni occasione errandi hominem à deceptione præseruaret. Quomodo autem hoc fuerit, respondendo ad argumenta declarabimus.

In priori ergo sententia in primis non admittimus distinctionem illam de iudicio firmo rei falsæ

6. Probatur 3. eadem vera opinio. Confirm. 1.

Confirm. 2.

7. Quo Deo deo non potest erroribus si iustitiam originalem custodiret. Id donum non esse solus habitus intellectus e. si volens eripit euer.

Nec item solus voluntas.

8. Sed præterea esset motio eorum qua inducere in errorem.

O 2

pro

Ad declaracionem Bonanien. pro 1. opin in n. 1.

pro vera, vel leui æstimatione: nam æstimatio de re falsa æstimando illam vt veram, non potest esse nisi iudicium aliquod intellectus, non firmum, sed cum formidine adhibitum. Nam licet dicatur æstimatio, vel existimatio, imò & leuis etiam vocari posset, si magna sit formido: nihilominus aliquod iudicium interuenire debet, alioqui nulla erit æstimatio, licet occurrant coniecturæ, quæ de se talem æstimationem inducere possint. Omne autem iudicium quantumcumque formidolosum si non sit conformis rei iudicatæ, est simpliciter falsum, & consequenter error, seu deceptio, ac proinde malum intellectus repugnans statui primæ institutionis. Vnde ad primum argumentum simpliciter negatur minor propositio, videlicet potuisse Adā præbere iudicium siue firmum, siue infirmum de re incerta, & per solas coniecturas verisimili apparente: nā in omni simili occasione poterat summa facilitate iudicium de re ipsa continere. Dico autem de re ipsa, quia aliud est iudicare rem ipsam, an ita sit vel non sit: & aliud iudicare apparentiam, seu verisimilitudinem, quam coniecturæ faciunt, & in quo gradu, id est, an faciant rem probabilem, vel probabiliorem, vel an inducant suspensionem leuem, aut grauem, aut vehementem. Nam isto posteriori modo iudicari potest ex coniecturis sine periculo erroris, quia tunc iudicium non est coniecturale, sed euident. Nam licet coniecturæ non faciant euidentiam rei, faciunt nihilominus euidentiam illius extrinsecæ dominationis, quæ ab ipsis quasi formaliter redundat in rem, quæ probabilis, aut verisimilis denominatur. Hoc ergo posterius iudicium habere posset homo de huiusmodi rebus in primo statu, quia in illo nullum est periculum erroris, non tamen definitum iudicium proferre poterat de veritate ipsa, quia in illo semper est periculum deceptionis.

Ad probationem contrarium, quia interdum tale iudicium potest esse moraliter necessarium, & naturæ accommodatum: respondemus in natura lapsa fortasse ita esse, antequam lapsus autem non ita fuisse. Quia ad omnem vsum prudentiæ, & rerum agendarum in rigore sufficit prius iudicium de rei probabilitate, verisimilitudine, aut suspitione, & ita cessat necessitas alterius iudicii de re ipsa secundum se. Aliunde etiam habebat homo in illo statu tantam animi compositionem, & moderationem, vt nihil ex præueniente passione vellet, & ideo recta ratione ductus facillimè posset per voluntatem frangere intellectum, vt nunquam in simile opinatum iudicium prorumperet. Vnde in eo statu haberet homo opinatum cognitionem obiectiue, vt ita dicam, non formaliter, id est, cognosceret, quod opinabile est, & in quo gradu tale sit, non tamen iudicando opinaretur. Dices, hoc modo declarari quidem potuisse hominem non errare, non tamen probari, non potuisse decipi, quia semper erat liber ad illud iudicium proferendum, si vellet. Respondeo in primis cum homo esset prudentissimus, & bene ordinatus, & alioquin tale iudicium sibi non esset ad res agendas, vel cognoscendas necessarium, essetque expositum falsitati, hoc videri sufficiens, vt nunquam posset talem actum habere, quia esset periculo alicuius mali, sine iusta causa se exponere, quod esset contra perfectionem illius status. Imo non videtur carere aliqua leui culpa, quæ in illo statu esse non posset, vt infra dicemus. Adde denique complementum huius rectitudinis necessarium fuisse aliquam diuinam protectionem. Tum ad vitandam inuoluntariam deceptionem vel præueniendo ne sensibus & phantasiæ aliquid occurreret, quod posset esse erroris occasio: vel si illud occurreret, excitando rationem, vt plane aduerteret, ac sensum corrigeret, & veritatem diiudicaret, tum

Instantia.

Diluitur.

etiam ad vitandam infallibiliter voluntariam, & inculpabilem deceptionem, illuminando hominem in his, quæ necessaria, vel opportuna illi essent, vel dirigendo voluntatem eius, vt semper in huiusmodi iudicijs prudenter se gereret, seu abstineret. Et hoc significauit D. Tho. in citata q. 94. a. 4. ad 5. dicens, *Quod diuinitus ei subuentum fuisse, ne deciperetur in illis, quorum scientiam non habebat.*

Ad alterum argumentum sumptum ab exemplis Eux, & Adæ respondendum superest. Et in primis ad priorem partem de Eua, respondet Augustinus in Gen. ad lit. cap. 30. ideo Eua fuisse deceptam, quia interiori affectu iam peccauerit. Et hoc sequitur D. Thom. supra, & Rupert. 3. de Trin. c. 5. & indicatur in verbis illis Gen. 3. *Vidit igitur mulier, &c.* nam in eis significatur, Eua interiori iam affectu ad prouidentiam serpentis, *sic ut bonum & malum, motu infuso fuisse ad respiciendum fructum.* Veruntamen instari potest, quia ante illa verba dixit Eua ad serpentem, *Præcepit nobis Deus, &c. ne forte moriamur, ubi per particulam forte, quandam interiori deceptionem indicauit, reputans incertum euentum mortis peccando, quem Deus asseueranter promissauerat.* Propter quod Rupert. dict. l. 3. c. 5. dicit, iam tunc fuisse mentem Eux vitiatam. Putat nam ante illa verba externam temptationem diabolum iam interiori tentasse Eua, & illam in aliquem prauum consensum, vel desiderium induxisse. Sed hoc non est secundum fundamentum dictum, nec liberè credendum est, est, maxime cum explicari non possit quale fuerit illud peccatum internum, vel de qua re fuerit illa interna tentatio. Vnde Caiet. ibi indicat, Eua ad didicisse illam particulam forte, non ex deceptione, sed ex quadam ignorantia, seu nescientia, quia nesciebat, an verba Dei essent tantum comminatoria, vel omnino assertoria. Sed difficile etiam est, non admittere in Eua hanc ignorantiam, quia erat de peccato re maxime necessaria, & quia verba Dei erant satis clara. Et ideo dici potest non esse additam illam particulam forte, ad significandam dubitationem euentus mortis, si ex ligno verito comederet, sed ad significandam libertatem, quæ in ipsis erat ad vitandam, vel incurrendam mortem. In hoc enim sensu accipitur sæpe illa particula in Scriptura, & mo etiam communi modo ita loqui solemus de poena, vel alio effectu pendente ex priori aduultero, seu contingente, quamuis posito tali actu consequutio alterius effectus infallibilis sit.

Alteram verò partem de deceptione Adæ longiorè petiit disputationem, quam infra explicando peccatum eius tractabimus. Nunc breuiter negamus Adam fuisse seductum, ita enim testatur Paul. ad Tim. 2. Aug. autem in loco citato intelligi potest, vt non senserit, Adam habuisse posituum iudicium quod peccatum illud futurum fuisset leue, aut quod Deus non esset illud puniurus, sed negatiue tantum non considerauerit grauitatem culpæ, & mali, cui se exponeret. Vel certe si tale iudicium habuit, credendum est, iam ex verbis Eux aliquam animi elationem, & inordinatum desiderium excellenti concepisset. Sic n. D. Tho. supra in solut. ad 5. loquens de primo homine ait, in temptatione non fuisse ei subuentum, ne deciperetur, quia iam præcesserat peccatum in animo, & ad diuinum auxilium recursum non habuit. Sed hoc, vt dixi, infra latius declarabitur. Denique ad exemplum de B. Virgine nego illam fuisse deceptam, vt tractauimus in 2. tom. tertiæ partis, disp. 19. sect. 6. vbi verba illa, *Existimantes illam esse in comitatu, latè exposui.*

Denique non omitam aduertere, Patrem Morlin. in tract. de opere sex dierum disp. 26. limitationem adhibere superiori sententia, & quandam mediam profiteri, quam his ferè verbis declarat, scilicet, in illo statu non potuisse esse errorem, quem

SVARE
de Angelis
re 6. d. 1. rum
anima.

D. V.

quem homo per liberum arbitrium non posset vitare, & cuius permissio ad pugnam, periculumque de fidelitate parietum capiendum, non pertineret: potuisse autem esse errorem per liberum arbitrium, quando eius permissio ad pugnam illam, & periculum spectaret. Itaque sentit in illo statu non potuisse hominem inuoluntarie decipi, aut errare. Voluntarie autem potuisse non in omni materia, sed in ea, quæ ad probationem fidei, seu ad experimentum, & libertatem eius spectabat. Fundatur, quia Deus exposuit primos homines ad pugnam cum dæmone, ut per victoriam maius meritum consequi possent: ergo etiam in hac parte reliquit eos in manu consilij sui, ut ab hoste de errore aliquo culpabili tentari possent, & suo arbitrio errorem admittere, vel cum diuina gratia illum depellere. Et ita exponit deceptionem Eue, quia illa fuit libera, & ex diuina prouidentia iuste permissa.

Duobus tamen modis potest hæc sententia intelligi. Prior est, ut Deus in illo statu solum præseruauerit hominem in infallibilitate ab errore inuoluntario, id est, quem sua voluntate vitare non posset, quamuis faceret quantum in se esset. In reliquis verò omnibus, in quibus homo non erraret, nisi liberè volens illum reliquerit, ut decipi posset, ac errare, si vellet. Et hunc sensum indicat dictus auctor exponendo Augustinum, ut de solis inuoluntarijs erroribus loquutus sit. Qui tamen sensus non videtur consentaneus Augustino, nam deceptio Eue satis inuoluntaria fuit, & nihilominus dicit, ante illam præcelsisse culpam, significans, sine illa esse non potuisse. Alius sensus illius sententiae, quoad posteriorem partem de voluntario errore (nam in priori conuenimus) esse potest, ut non de omni errore voluntario, sed de illo, qui non incurritur sine graui culpa intelligatur.

Tribus enim modis contingit voluntarius error in intellectu, scilicet abque vlla culpa, cum venia, si culpa, & cum mortali. Primo modo potest nunc homo errare speculatiue in iudicio probabilis opinionis, in quo nihil peccat, quando prudenter se gerit, quauis contingat iudicium in re falsum esse. Et hunc modum deceptionis videtur etiam admittere Molina in statu innocentie, dicit enim, in illo potuisse esse opinatiuum iudicium, quia nulla est inordinatio, quando prudenter fit. Sed in hoc omnino veram censéo esse communem sententiam, quia licet illa non fit inordinatio culpæ, est magna imperfectio, & malum quoddam naturæ. Extra de hoc genere deceptionis maximè procedunt omnia, quæ de perfectione hominis, & perfectione Dei adduximus. Secundo modo potest homo errare cum culpa veniali si ferat iudicium imprudenter, & cum aliqua leui temeritate, sine alio graui damno sui, vel alterius. Et de hoc modo erroris etiam censéo certum, non habuisse locum in primo statu, & ante omne peccatum graue ab homine commissum. Tum propter omnia supra adducta: tum quia vix potest contingere talis error sine aliqua mentis surreptione, quæ in illo statu locum non habebat: tum maximè quia in eodem statu non poterat homo prius peccare venialiter, quam mortaliter, ut postea videbimus.

Tertius modus deceptionis manifestus est in proximi, & in iudicio temerario contra honorem proximi, & similibus. Et in hoc censéo valde probabilem opinionem Molinæ, & fortasse hoc solum tendit: non existimo autem esse contra mentem D. Thomæ, & aliorum. Probat prior pars, quia homo in statu innocentie liber fuit ad peccatum in quacunque materia graui, nec in hoc potest aliqua limitatio, vel aliquis ordo cum fundamento affirmari, ut v. g. quod non potuerit ante pecca-

Suarez de opere sex dierum.

tum superbiæ aliud committere, vel iniustus esse, priusquam intemperatus: ergo prius peccatum hominis potuit esse hæresis, vel etiam iniustum iudicium contra proximum: ergo potuit esse in primo homine, vel scēmina deceptio voluntaria ante omne aliud peccatum. Neque hoc est contra communem sententiam, quam supra probauimus, ut in altera parte dixi, nam talis error procedere debet ex voluntate deliberata, & peccaminosa, quæ in eo statu esset perfectè libera, & non per surreptionem: nec esset ex priori deceptione, sed ad summum ex inconsideratione, & ita esset prior errore, tanquam causa eius: ergo iam illa deceptio non esset in homine innocente, sed in homine peccatore, neque esset pœna sine culpa, sed potius esset ex culpa, nam illa voluntas à qua procederet, culpabilis esset. Atque ita semper verum manet, hominem in statu innocentie decipi non potuisse, quia ex vi illius voluntatis ab illo statu caderet, & ita prius esset peccator, quam iudicium erroneum haberet.

Dices: ergo potuit hoc modo deceptio Eue contingere, etiam si interius peccatum superbiæ prius in animo non præcelsisset, cuius oppositum sentiunt August. & D. Thom. & ita videtur hæc pars eorum menti, ac sententiae repugnare. Respondeo: ita quidem accidere potuisse simpliciter, vel, ut ita dicam, metaphysicè, aut præcisè, ex vi illius status loquendo. Hoc enim probat ratio à nobis facta. Moraliter autem loquendo, id accidere non potuit, & hoc videtur August. & D. Thom. considerasse. Nam etiam in hominibus lapsis error per hæresim non contingit, nisi vel magna ignorantia procedat, vel alia superbia, aut alia inordinata passio, quæ hominem, etiam aliàs non indoctum in errorem impellat. Multò ergo magis in Eua, quæ vel expressum Dei verbum ab ipsomet audierat, vel de illo sufficienter erat per virum instructa, & quæ aliàs etiam sapiens erat, & inordinatis affectibus carens, non potuit moraliter in tam apertum errorem incidere, nisi affectus superbiæ prius eius mentem perturbasset.

CAPVT XI.

Virum Adam in virtutibus voluntatis rectum, ac perfectum creatum fuisse.

Duplex est rectitudo, & perfectio voluntatis humanæ, naturalis, & supernaturalis. Et de vtraque tractat quæstionem hanc D. Thom. 1. part. q. 95. Nos autem in præsentia solum de naturali tractamus, maioris enim distinctionis gratia totam naturalem perfectionem primis hominibus datam, & naturæ integritatem explicare volumus, dicturi postea de statu, & perfectione gratiæ, in qua fuerint iidem primi homines, antequam peccarent, constituti. Duplex autem perfectio naturalis in eadem voluntate nominis considerari potest, vna est innocentie, alia est virtutis positivæ, ut sic dicam. Prior nullam rem positivam addit naturali voluntati: sed tantum carentiam omnis culpæ, hanc enim solam priuationem, seu negationem nomen innocentie formaliter importat. Neque refert, quod talis negatio formaliter non dicat perfectionem, nam supponit illam in voluntate, quæ ex natura sua recta est, tãquam à Deo bene instituta, si remoueat culpa, quæ illam defleat, & maculet: & huiusmodi etiam perfectio, & rectitudo nomine innocentie significatur. Altera verò perfectio aliquid positivum addit voluntati, scilicet habitus studiosos, & rectos ordinis naturalis, quos habitus, virtutum nomine significamus. Vnde fit, ut prima perfectio possit à secunda separari, nam si Deus crearet hominem sine actu,

O 3 vel